

Universitatea „Nicolae Titulescu”

Norel NEAGU
Vasile DOBRINOIU
Mihai Adrian HOTCA
Ilie PASCU
Ioan CHIȘ

Mirela GORUNESCU
Maxim DOBRINOIU
Costică PĂUN
Andrei-Viorel IUGAN
Mircea Constantin SINESCU

CODUL PENAL COMENTAT
PARTEA SPECIALĂ

Universitatea „Nicolae Titulescu”

Norel NEAGU
Vasile DOBRINOIU
Mihai Adrian HOTCA
Ilie PASCU
Ioan CHIȘ

Mirela GORUNESCU
Maxim DOBRINOIU
Costică PĂUN
Andrei-Viorel IUGAN
Mircea Constantin SINESCU

**CODUL PENAL COMENTAT
PARTEA SPECIALĂ**

Universul Juridic
București
-2025-

Cuvânt-înainte

Suntem la peste 10 ani de la implementarea Codurilor penale, timp în care au apărut numeroase modificări legislative pentru corectarea lacunelor sau controverselor legislative, practica judiciară a avut timp să se așeze, iar doctrina juridică a avut timp să comenteze modificările legislației.

La acest moment nu mai putem folosi expresiile „noul Cod penal”, „noul Cod de procedură penală”, „noua legislație”, motiv pentru care am decis să redenumim atât lucrarea de față, cât și termenii utilizați în cuprinsul lucrării.

Ediția I a volumului de față, redenumit „Codul penal comentat. Partea specială”, este continuarea lucrării „Codul penal comentat. Partea generală” și abordează dispozițiile Părții speciale a Codului penal. În același timp, aceste ediții noi preiau în integralitate, completează și aduc la zi prevederile edițiilor anterioare ale lucrării „Noul Cod penal comentat”, a cărei modificare s-a petrecut ultima oară în anul 2016. Autorii au simțit nevoia unei noi lucrări, care să aducă la nivelul anului 2025 analiza legislației și a practicii judiciare în materie.

Explicațiile articolelor cuprinse în Partea specială se impun cu necesitate în această perioadă marcată de intrarea în vigoare, dar și de modificările legislative recente ale actualului Cod penal, deoarece în cuprinsul Părții speciale au intervenit modificări semnificative față de legislația anterioară, dar și față de edițiile anterioare ale lucrării, modificări constând în introducerea unor instituții noi sau a unor corecții în textele Codului penal anterior, eliminarea unor paralelisme din reglementarea unor instituții și armonizarea dreptului penal român cu sistemele celorlalte state membre ale Uniunii Europene.

Pentru a ușura înțelegerea conținutului legal al dispozițiilor actualului Cod penal, s-a recurs la folosirea schemei clasice de analiză a fiecărei infracțiuni, insistând pe structura incriminării (variante tip și variantele agravate, atenuate sau asimilate), condițiile preexistente (obiectul și subiecții infracțiunii), conținutul constitutiv (latura obiectivă și latura subiectivă), formele infracțiunii și modul de sancționare.

Fiecare analiză este precedată însă de o prezentare comparativă a dispozițiilor actualului Cod penal în raport cu legea penală anterioară, pentru a scoate în evidență atât conținutul instituțiilor în vigoare, cât și elementele de diferențiere sau particularizare prezente în cele două texte de lege.

Evident, în cazul unei incriminări care nu se regăsea în legislația anterioară, s-a precizat și sursa de inspirație, respectiv codurile penale ale unor țări din Uniunea Europeană, pentru a face mai lesnicioasă documentarea celor interesați.

O preocupare majoră a autorilor a constat în ilustrarea tezelor teoretice cu decizii din practica judiciară, cu accent deosebit pe cele care își păstrează aplicabilitatea și în raport cu dispozițiile actualului Cod penal, dar și pe practica judiciară recentă, în special deciziile obligatorii de îndrumare ale instanței supreme.

Autorii au valorificat, de asemenea, punctele de vedere care s-au expus în doctrină prin lucrările fundamentale elaborate anterior prezentei ediții și care sunt redată la sfârșitul acestei lucrări.

Autorii au avut în vedere și modificările legislative ulterioare ale actualului Cod penal apărute în materia prescripției și confiscării extinse, infracțiunilor la viața sexuală, infracțiunilor la regimul siguranței circulației pe drumurile publice etc., precum și pe cele din Legea de punere în aplicare a actualului Cod penal și a legislației conexe în materia executării sancțiunilor privative sau neprivative de libertate, în special în perioada 2023-2025.

Nutrim speranța că lucrarea de față, a cărei primă ediție (cu o altă denumire) a fost distinsă cu Premiul „Vintilă Dongoroz” al Uniunii Juriștilor din România pe anul 2012, va constitui o experiență extrem de utilă în practica judiciară și va îmbogăți și aprofunda în continuare și patrimoniul doctrinei penale.

Autorii

TITLUL I

Infracțiuni contra persoanei

Capitolul I

Infracțiuni contra vieții

Omorul

Art. 188. (1) Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.
(2) Tentativa se pedepsește.

SUMAR

I. CODUL PENAL ÎN RAPORT CU LEGEA PENALĂ ANTERIOARĂ.....	18
II. ANALIZA TEXTULUI	19

Bibliografie specială selectivă:

M. Blag, *Unele probleme privind distincția dintre tentativă de omor și vătămare corporală gravă prin punerea în primejdie a vieții persoanei*, în *Dreptul* nr. 10-11/1993, p. 71; G. Cudrișescu, *Discuții referitoare la limitele legale ale dreptului la viață al persoanei*, în *Dreptul* nr. 12/2007, p. 187; H. Diaconescu, *Considerații cu privire la momentul consumării infracțiunii de omor*, în *Dreptul* nr. 3/2003, p. 143; H. Diaconescu, *Infracțiunile de tentativă de omor. Elemente de diferențiere ale acestora de infracțiunile contra integrității corporale și sănătății persoanei*, în *Dreptul* nr. 3/2001, p. 94; H. Diaconescu, *Probleme ivite în doctrina juridică și practica judiciară cu privire la participarea în cazul infracțiunii de omor*, în *Dreptul* nr. 12/1999, p. 109; H. Diaconescu, D.R. Diță, A.G. Gazdovici, *Considerații în legătură cu raportul de cauzalitate în cazul infracțiunii de omor*, în *Dreptul* nr. 10/2007, p. 145; C. Discă, *Infracțiunea de omor și infracțiunea de loviri cauzatoare de moarte*, în *Pro Lege* nr. 2/1990, p. 30; Gh. Mateuț, *Distincția dintre infracțiunea de omor și alte infracțiuni*, în *RDP* nr. 1/2000, p. 31; Gh. Mateuț, *Unele considerații privind conținutul constitutiv al infracțiunii de omor*, în *Dreptul* nr. 7/1999, p. 84; Gh. Mateuț, *Unele probleme privind tentativa la omor*, în *Dreptul* nr. 10/2000, p. 96; Gh. Mateuț, V. Găzdac, *Tentativa la infracțiunea de omor și vătămarea corporală gravă*, în *ProLege* nr. 1/1994, p. 74; Al. Rîșniță, *Persoana juridică – subiect al infracțiunii de omor*, în *CDP* nr. 1/2013, p. 49; C. Duvac,

Infrațiunile contra persoanei din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare, în RDP nr. 4/2012, p. 35; O. Predescu, M. Udroi, Abordări europene cu privire la începutul vieții persoanei, în Dreptul nr. 3/2010, p. 235; Profanare de morminte în concurs de infracțiuni cu infracțiunea de omor atunci când inculpatul, prin dezmembrarea, incendierea cadavrului, urmărește ascunderea faptei (ICCJ, Secțiile Unite, dec. nr. 35 din 22 septembrie 2008), cu notă de D. Nițu, în CDP nr. 3/2009, p. 121; C. Mărcinescu, Tentativă la infracțiunea de omor și vătămare corporală gravă, în RDP nr. 4/2002, p. 112; G. Antoniu, Ocrotirea penală a vieții persoanei, în RDP nr. 1/2002, p. 9; C. Butiuc, Discuții privind încadrarea juridică a faptei de ucidere și vătămare corporală din culpă ca urmare a nerespectării unor dispoziții legale privind protecția muncii, în Dreptul nr. 9/1997, p. 78; I. Tănăsescu, Deosebirile dintre infracțiunile de omor și infracțiunile de lovire sau vătămări cauzatoare de moarte, în Dreptul nr. 10-11/1995, p. 115; T. Dianu, Încadrarea juridică a faptei și individualizarea sancțiunii penale, în Dreptul nr. 1-2/1990 (anul I), p. 73; Gh. Brenciu, V. Panțirescu, N. Ionescu, Rănirea victimei prin retezarea unui deget. Decesul victimei care suferea de miocardită fibroasă preexistentă. Încadrare juridică, în RRD nr. 7/1984, p. 50; G. Antoniu, V. Pătulea, Răspundere penală. Elemente constitutive. Raport de causalitate. Culpă medicului. Relevanță juridică, în RRD nr. 4/1982, p. 60; M.T. Popovici, G. Antoniu, Omor. Intenție indirectă. Viol agravant. Tentativă, în RRD nr. 4/1980, p. 54; A. Chiteș, I. Lupu, Ș. Stelu, Rele tratamente aplicate minorului. Conținutul infracțiunii. Tentativă la infracțiunea de omor. Concurs de infracțiuni, în RRD nr. 2/1979, p. 51.

COMENTARIU (Prof. univ. dr. Vasile Dobrinoiu)

I. CODUL PENAL ÎN RAPORT CU LEGEA PENALĂ ANTERIOARĂ¹

În elaborarea Codului penal s-a urmărit, pe de o parte, valorificarea tradiției legislației penale române, iar, pe de altă parte, racordarea la curente de reglementare actuale ale unor sisteme juridice de referință în dreptul penal european. Aceste două direcții avute în vedere la elaborarea Codului au putut fi conciliate tocmai prin analiza atentă a evoluției legislației penale române. Astfel, în valorificarea tradiției legislației noastre penale s-a pornit de la prevederile Codului penal din 1936, multe dintre ele menținute și de Codul penal din 1968. Așa cum este cunoscut, Codul din 1936 a avut două surse de inspirație principale – Codul penal italian și Codul penal din Transilvania (în esență, de inspirație austriacă). În același timp, este o realitate că, în prezent, reglementările penale cu cea mai largă influență în dreptul european aparțin în continuare spațiului german și italian. Convergența reglementărilor propuse de noul Cod cu cele din aceste legislații și cu cele pe care ele le-au inspirat (dreptul spaniol, elvețian, portughez) a permis valorificarea creativă a tradiției naționale concomitent cu realizarea unor reglementări armonizate cu tendințele actuale ale dreptului penal european. Fidelitatea față de tradiția italo-germană nu presupune însă preluarea unor dispoziții din aceste legislații în forma în care ele se regăseau la momentul elaborării Codului penal din 1936, ci, dimpotrivă, luarea în considerare a evoluției intervenite în aceste sisteme, a teoriilor și reglementărilor moderne dezvoltate între timp.

În ceea ce privește Partea specială a Codului penal, sub aspectul sistematizării, s-a renunțat la structura codurilor penale anterioare, fiind reglementate mai întâi infracțiunile care aduc atingere persoanei și drepturilor acesteia și abia după aceea infracțiunile care aduc atingere atributelor statului. Această structură se regăsește la majoritatea codurilor europene recente (Austria, Spania,

¹ Preluat din Expunerea de motive privind Proiectul Legii privind Codul penal, disponibilă pe www.just.ro.

Franța, Portugalia etc.) și reflectă concepția actuală privind locul persoanei și al drepturilor și libertăților acesteia în ierarhia valorilor care se bucură de protecție, inclusiv prin mijloace penale.

Primul titlu din Partea specială este consacrat infracțiunilor contra persoanei și cuprinde nouă capitole: „Infracțiuni contra vieții” (Capitolul I), „Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății” (Capitolul II), „Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie” (Capitolul III), „Agresiuni asupra fătului” (Capitolul IV), „Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie” (Capitolul V), „Infracțiuni contra libertății persoanei” (Capitolul VI), „Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile” (Capitolul VII), „Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale” (Capitolul VIII), „Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private” (Capitolul IX).

În cadrul infracțiunilor contra persoanei, prima grupă de infracțiuni analizată, la fel ca în Codul penal anterior, se referă la infracțiunile contra vieții. Codul penal debutează, în art. 188, cu incriminarea faptei de omor, într-o variantă identică cu cea din Codul penal anterior.

Gradul de pericol social pe care-l prezintă omorul este deosebit de ridicat, această faptă aducând atingere celui mai important atribut al persoanei, viața. Punerea în pericol sau suprimarea vieții persoanei interesează nu numai persoana victimei, ci persoana în general, deoarece fără respectarea vieții persoanei nu poate fi concepută nici existența pașnică a colectivității, nici conviețuirea membrilor acesteia.

II. ANALIZA TEXTULUI¹

1. Structura incriminării

Infracțiunea de omor prezintă o variantă tip și o variantă agravată. Varianta tip este reglementată în art. 188 C. pen. și va fi analizată în continuare. Varianta agravată este prevăzută în art. 189 C. pen., sub denumirea de omor calificat, și va fi analizată în articolul următor.

2. Condiții preexistente

| A. Obiectul infracțiunii

a) **Obiectul juridic generic.** Infracțiunile contra persoanei au ca obiect juridic generic ansamblul relațiilor sociale care se constituie și se desfășoară în legătură cu apărarea persoanei, privită sub totalitatea atributelor sale (viața, integritatea corporală, inviolabilitatea sexuală, libertatea, demnitatea)².

Este cunoscut că aceste infracțiuni prezintă un ridicat grad generic de pericol social, determinat, pe de o parte, de importanța valorilor sociale ce constituie obiectul protecției penale și de gravele urmări pe care le pot avea pentru comunitate săvârșirea acestor infracțiuni, iar, pe de altă parte, de faptul că infracțiunile contra persoanei se realizează, de regulă, prin utilizarea unor mijloace sau procedee violente și au o frecvență deseori mai ridicată în raport cu alte categorii de infracțiuni³.

b) **Obiectul juridic special** îl constituie relațiile sociale referitoare la dreptul la viață al fiecărei persoane asupra căreia se efectuează activitatea de ucidere⁴.

¹ V. Dobrinoiu, N. Neagu, *Drept penal. Partea specială. Teorie și practică judiciară*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, pp. 17-23 (citată în continuare „V. Dobrinoiu, N. Neagu, *op. cit.*, 2011”).

² Obiectul juridic generic este comun tuturor infracțiunilor contra persoanei și, în ideea de a nu ne repeta, nu-l vom mai arăta la fiecare infracțiune în parte.

³ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *Explicații teoretice ale Codului penal român. Volumul III. Partea specială*, Ed. Academiei, București, 1971, p. 171.

⁴ G. Antoniu, C. Duvac, D.I. Lămășanu, I. Pascu, C. Sima, T. Toader, I. Vasiliu, *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 33.